

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Областен управител на област Монтана

ПРОТОКОЛ

от

заседание на

Областната епизоотична комисия на област Монтана

25.10.2016 г.

Днес, 25.10.2016 г. в заседателната зала №1 на Областна администрация Монтана се проведе извънредно заседание на Областната епизоотична комисия.

От страна на постоянния състав на комисията в заседанието взеха участие, както следва:

1. Ивайло Петров – областен управител на област Монтана и председател на Областната епизоотична комисия;
2. Д-р Боряна Гарванска – главен инспектор в ОД на БАБХ – Монтана и заместник председател на Областната епизоотична комисия;
3. Д-р Мария Каменова – зам-директор на дирекция НЗБ към РЗИ – Монтана;
4. Стоян Петров – главен експерт в РДГ – Берковица;
5. Цветомил Христов – зам. директор на ОД на МВР – Монтана;
6. Ростислав Василев – представител на отдел „Рибарство и контрол” – Западна България към Главна Дирекция „Рибарство и контрол”;
7. Жанет Попова – главен експерт ОД „Земеделие” – Монтана;
8. Ст. Инсп. Генади Горанов – РД „Пожарна безопасност и защита на населението”- Монтана;
9. Валери Първанов – РИОСВ – Монтана;
10. Александър Стефанов – Зонално Жандармерийско Управление – Монтана;
11. Константин Костов – Сдружение „Ловно-рибарско дружество Огоста” – Монтана;

Участие в заседанието взеха и:

1. Цветко Цветков – директор на СЗДП – Враца;
2. Людмил Антов – нач. Отдел ЗЖ към ОД по Безопасност на храните;
3. Сашо Каменов – директор на Регионална Дирекция по горите – Берковица;
4. Йордан Йончев – директор на ДГС – Берковица;
5. Горан Лозанов – директор на ДГС – Лом;
6. Красимир Вълков – директор на ДГС – Чипровци ;
7. Стоян Ангелов – ръководител СЛРД „Сокол” – Берковица;
8. Димитринка Иванова – СЛРД „Свидня” – с. Говежда;

Заседанието откри г-н Ивайло Петров, който приветства присъстващите при откриването на заседанието и обяви дневния ред:

1. Африканска чума по свинете – заразно вирусно заболяване по свинете – разпространение на Европейския континент – презентация на ОДБХ-Монтана. Мерки за контрол – вземане на проби, чрез ловците от отстреляни и намерени умрели диви прасета в област Монтана. Организация на изпълнението.

2. Контрол на ваксинацията на диви хищници срещу Бяс. Вземане на проби от отстреляни лисици – активен контрол и вземане на проби от намерени умрели в горите или убити на пътя лисици – пасивен контрол. Организация на изпълнението.

3. Разни – питания, към ръководството на комисията и предложения от членовете на комисията във връзка с изложените проблеми.

Присъстващите на заседанието единодушно приеха дневния ред.

Думата бе взета от г-н Сашо Каменов – директор на Регионална Дирекция по горите – Берковица. С оглед по-добра оперативност и предвид факта, че заседанието се провежда в разширен състав и на него присъстват заинтересованите страни, съвместно с обявените в дневния ред точки да бъде проведено и Заседание на Съвета по лова към РДГ.

Г-н Каменов, представи решенията от проведеното извънредно заседание от 12.10.2016 г. на Ловния съвет, а именно:

1. ИАГ и БАБХ да подготвят и поднесат на министъра на земеделието и храните Десислава Танева, писмен документ, с който да се определят изискванията към всички свързани с ползването на дивеча – ловни сдружения, дружини и други стопанисващи дивеч.

2. Да се създаде ред за разпространение на филмите и запознаване с материалите на БАБХ за АЧС от Регионалните ловни съвети, от съответните експерти по лова при Регионалните дирекции по горите, Държавните предприятия и ДГС/ДЛС. Да бъдат организирани срещи с местните сдружения, дружини и организаторите по лова за запознаване с проблема.

3. Да се конкретизират задължителните параметри за събиране на пробите от дивите свине – кръвни и др. проби.

Г-н Петров каза, че конкретен повод за свикване на комисията и основен акцент в нейния дневен ред е предприемане на превантивни мерки срещу Африканска чума по свинете (АЧС) – заразно вирусно заболяване по свинете. До този момент в България няма констатирани случаи на заболяването. Регистрирани са вече случаи на болестта в Молдова, както и в съседна Румъния.

Д-р Людмил Антов от ОДБХ- Монтана разясни, че африканската чума по свинете се предизвиква от ДНК – вирус, който не е опасен за здравето на човека. Той уточни, че дивите прасета се явяват основния преносител на болестта. Най-често наблюдаваните симптоми са висока температура, цианози по кожата (червеникаво-сини петна) и подкожни кръвоизливи – най-вече по ушите, опашката, крайниците, гръдната и коремната област, повръщане, диария (понякога кървава) и очни изтечения, аборти, нарушена координация 24-48 часа преди смъртта. Д-р Антов уточни, че няма ваксина или медикаменти за предотвратяване на заразяването с АЧС. Той апелира към представителите на ловните и горски стопанства в област Монтана да следват указанията на специалистите и да ги информират в случай на съмнение за заболяване при животните.

По първа точка от дневния ред, бе направено мултимедийно представяне от д-р Боряна Гарванска – главен инспектор в ОД на БАБХ – Монтана и заместник

председател на Областната епизоотична комисия за Африканска чума по свинете – заразно вирусно заболяване по свинете – разпространение на Европейския континент.

АЧС е опустошително вирусно заболяване при домашните и дивите свине, с огромен потенциал да причинява значими икономически и стопански загуби, поради което е под особен надзор от Световната организация по здравеопазване на животните, Европейската Комисия и всички ветеринарни служби по света. Боледуват домашни и много видове диви свине в Африка, Европа и Америка. Счита се, че първоначалният гостоприемник на вируса на АЧС е дивата брадавичеста свиня от Африка. С явни клинични признаци боледуват домашната и европейската дива свиня.

Някои генотипове може да предизвикат до 100 %смъртност при домашните и дивите свине, както е примера с генотип II на вируса, установен в Европа.

АЧС протича с подобни клинични признаци и патологоанатомични изменения като тези при класическата чума по свинете.

Първият признак на АЧС при дивите свине е внезапната и висока смъртност. Всеки намерен труп на дива свиня следва да бъде считан като съмнение за чума по свинете, за което незабавно трябва да бъде уведомен официален ветеринарен лекар, който да организира пробовзимане и обезвреждане на трупа.

От значение за ловците за разпознаване на болестта при първичната обработка на дивеча са измененията във вътрешните органи предизвикани от вируса на АЧС.

Трябва да се има в предвид обаче, че при бързо развитие на болестта, смъртта може да настъпи внезапно, без клинични симптоми и патологоанатомични изменения.

Заразяването става посредством пряк контакт с болни свине, и индиректно чрез замърсени с вируса местообитания, храна и др. Местата за подхранване на дивите свине предразполагат за директен и индиректен контакт между различни групи диви свине, като в засегнатите от АЧС райони в Европа подхранването на възприемчивия дивеч е забранено.

Особено опасни за поддържане на вируса в даден регион се оказват трупове на заразени диви свине, които са доказани като основния резервоар за АЧС и поддържане на инфекцията сред дивеча.

Причинителят на болестта се предава и трансмисивно посредством кърлежи от род *Ornithodoros*. В Африка и някои европейски страни кърлежите от род *Ornithodoros* служат за резервоар на вируса. В Европа ролята на кърлежите като дългосрочен резервоар на вируса на АЧС е била доказана и по време на епизоотията на болестта в Португалия, Испания и Сардиния. Кърлежи лесно се заразяват с вируса, докато кръвосмучат от заразени свине. Те могат да запазят вируса и да го предадат на свине за изключително дълъг период, в рамките на осем години или може би през целия им жизнен цикъл. Вирусът на АЧС се предава от кърлежи на кърлежи по полов път, трансвариално и през отделните стадии на развитие и се размножава в ларвите и яйцата на аргазидните кърлежи.

У нас през зимата на 1981 г. в източната част на Родопите за първи път е установен кърлежът *Ornithodoros lahorensis*. В най-южните региони на България обитават, според някои изследвания (непубликувани данни), и меките кърлежи от *Ornithodoros erraticus* - резервоар и вектор за биологична трансмисия на вируса-причинител. Този факт предполага, че веднъж проникнало, заболяването има шанс да стане ендемично за нашата страна.

Все пак в Латвия, Литва, Полша и Естония кърлежите не са доказани като резервоар за разлика от трупове на инфектирани диви свине, определени като основния фактор за съхранение на вируса.

Защо АЧС е толкова опасна?

- Срещу АЧС липсва ваксина и лечения;

- Опитът в Европа до сега показва, че при дивите свине болестта винаги завършва със смърт;
- Разпространението на болестта е изключително бързо и трудно контролируемо;
- Вирусът на АЧС се характеризира с изключителна устойчивост във външната среда на високи и ниски температури, изсушаване и гниене;
- Вирусът на АЧС може да бъде открит във всички тъкани и телесни течности на дивите свине, но с особено високи нива в кръвта. Замърсяване на околната среда с кръв може да се предизвика при първичната обработка на дивеча;
- Вирусът на АЧС се характеризира с особена стабилност във външната среда на високи температури, изсушаване и гниене. Инфекциозността на агента се запазва в почвата до 160 дни; повърхности замърсени с кръв - до 110 дни; в трупове до 75 и повече дни; във фекалии (2 - 4°C) до 160 дни; в урина до 60 дни; във водоеми до 180 дни; в замразено месо до 120 дни; в колбаси до 50 дни; в костен мозък до 190 дни; в далак при стайна температура до 280 дни;
- Вирусът може да запази инфекциозността си в рамките на 150 дни в обезкостено месо и до 1000 дни в замръзнало месо;

Диагностика на АЧС и какви проби трябва да вземем

Високата смъртност и измененията по вътрешните органи са насочващи за заболяването, но за доказването му задължително е необходимо лабораторно потвърждение.

Най-подходящи органи за изследване са кръв, сливици, лимфни възли, далак, бъбреци и бели дробове от отстреляни или намерени умрели диви свине. В случаи, когато труповете са силно загнили за лабораторна диагностика следва да се вземе дълга тръбна кост.

Разпространение на АЧС

Заболяването е разпространено в Субсахарска Африка където има ендемичен характер (заболяването присъства постоянно, като не може да бъде ликвидирано). В средата на ХХ век то напуска пределите на черния континент и попада в Европа, Карибските острови и най-вече Куба и Доминиканската Република. Към настоящия момент АЧС е ендемична за повече от 20 страни в Африка. За Европа е ендемична от 1978 г. само на остров Сардиния в Италия.

За първи път болестта прониква в Европа през 1960 г. Това се случва в Португалия при внос на свинско месо от Ангола. Тя бързо намира гостоприемници сред иберийската свиня – порода, подобна на полудивата източно-балканска свиня в България. Няколко месеца по-късно болестта е регистрирана в Испания отново сред представителите на полудивата иберийска порода прасета.

През 1967 г. заболяването е регистрирано в Италия, след като прасета са изхранвани с кухненски отпадъци, събирани от летището в Рим. През 1978 г. АЧС е установена на остров Малта. Първичното огнище е причинено в резултат на изхранването с кухненски отпадъци от корабите. Поради широкото разпространение на болестта се налага унищожаване на цялото поголовие от свине на острова. През 1978 г. АЧС е установена на остров Сардиния, където и до ден днешен не е изкоренена.

През 1986 г. АЧС е регистрирана и в Холандия, където бързо е ликвидирана. Една година по-късно болестта е регистрирана и в Белгия.

През 2007 г., АЧС проникна в Грузия през пристанище Поти, което доведе до почти пълно редуциране на популациите домашни и диви свине в страната. АЧС бързо се

разпространи в рамките само на няколко месеца в съседните страни, засягайки Армения, Азербайджан, Иран и Русия.

През следващите пет години, независимо от огромната територия на Русия, заболяването бе установено почти в цялата западна част на страната и достигна до Мурманск на Северно море и границата с Казахстан. След навлизането в Русия, заболяването постепенно се разпространява, включително и на далечни територии, като на север достига до полярния кръг. През 2012 г. АЧС се счита за ендемична в Тверска област, недалеч от Москва, където първо се заразяват домашните свине, те от своя страна заразяват дивите и следва обратният процес, като в този цикъл са въввлечени предимно свине от задни дворове.

През 2011 – 2012 г. заболяването прониква в Беларус, където към момента е широко разпространено, както при домашните, така и при дивите свине. Украйна докладва единични случаи при домашни свине в районите по границата с Русия.

Първият случай на АЧС в ЕС бе потвърден в началото на 2014 г. в Литва. В последствие огнища бяха констатирани в Полша, Латвия и Естония. Вирусът на АЧС прониква няколкократно на територията на ЕС посредством дивите свине. В момента в тези държави заболяването е широко разпространено сред дивите свине, които са основния резервоар и източник за зараза за домашни свине.

През тази есен болестта бе констатирана в Молдова, като проникването и на територията на Румъния е въпрос на време.

До момента (Октомври 2016 г.) болестта не е констатирана в нашата страна или съседни държави. Имайки в предвид обаче бързият и неконтролируем ход на разпространение на АЧС досега, прогнозите за проникването и на българска територия е неблагоприятна, като то може да бъде факт във всеки един момент.

Поради факта, че до момента няма разработена ваксина за превенция на болестта, старата максима, че профилактиката е по-добра от лечението важи в пълна сила за АЧС. Стратегията за контрол на АЧС в ЕС е базирана на ранно откриване на болестта, прилагане на стриктни мерки за контрол и биологична сигурност в свиневъдните обекти и максимално намаляване на популацията диви свине в засегнатите и съседните им региони.

През последните години в случай на възникване на огнище при домашни свине на територията на Общността, основната политика за борба и изкореняване е “stampingout”, т.е. убиване на всички инфектирани и контактни свине и обезвреждане на трупове и контаминирани материали. При констатиране на случай на АЧС при диви свине в заразената зона следва да се прилагат адекватни мерки за контрол, които може да включват строго регулиране на лова и възможно най-бързо и ефективно редуциране на дивите свине, в заразените зони, без допускането на разгонването и мигриране на такива до други територии, събиране и обезвреждане на труповете от умрели диви свине, забрана за подхранването на дивите свине и стриктно спазване на мерки за биобезопасност от ловците – най-вече обезвреждане на всички труповете на диви свине, кожи, черва и други продукти от тях.

Важно е да се отбележи, че където присъства АЧС може да редуцира популацията диви свине по-добре от ловците.

Как българският ловец може да помогне за ранното откриване, контрола и профилактиката на АЧС и опазването на здравето на дивата свиня у нас

Ловът е не само традиция, хоби, страст, философия и начин на живот но и огромна и морална отговорност за опазване на това дивечово разнообразие, което през прекраснителовни дни ни дава възможност да се докоснем до природата и да изживеем

онзи първичен инстинкт наречен „ловна страст“ и прекрасните моменти споделени с приятели, оставащи завинаги запечатани в нашето съзнание.

Българският ловец е най-важната фигура не само за ползването и стопанисването на дивеча, но и за опазването на неговото здраве. Като ловци наше морално право и привилегия е да се отнесем сериозно и отговорно към проблема и помогнем за борбата са АЧС, което на първо време включва:

- Незабавно уведомяване на официален ветеринарен лекар за всеки един намерен труп на дива свиня
- Незабавно уведомяване на официален ветеринарен лекар за всяко изменение от нормалния вид на вътрешните органи при първичната обработка на отстреляните диви свине
- Стриктно взимане и предоставяне на проби за изследване, съгласно инструкциите от ветеринарен лекар.
- След първичната обработка на отстреляна дива свиня, обезвреждане, чрез загробване или изгаряне на кожата, черва и други отпадни продукти. В никакъв случай такива странични продукти не бива да бъдат оставяни в природата, тъй като те могат да бъдат потенциален резервоар и източник за зараза не само за АЧС, но и за трихинелоза, класическа чума и други болести.
- Стриктно спазване на инструкциите и сътрудничество с Българската агенция по безопасност на храните.

На заседанието на присъстващите бе предоставена Практически инструкции за ловците. Д-р Антов призова присъстващите представители на ловно-рибалски дружества да разпространят предоставената им Инструкция.

Практически инструкции за ловците във връзка с надзора на болестта африканска чума по свинете (АЧС) в България:

1. Незабавно информирание на официален ветеринарен лекар за:
 - 1.1 всяко едно намерено умряло диво прасе,
 - 1.2 промяна на здравния статус, поведението и/или изменение от нормалния вид на вътрешните органи при първичната обработка на отстреляните диви свине както следва:
 - отстреляни видимо изтощени животни (непредизвикано от гонката)
 - отстреляни диви свине с некоординирани движения (непредизвикано от гонката)
 - кръвоизливи по вътрешните органи (бели дробове и/или черва и/или сърце и/или стомах и/или бъбреци и/или лимфните възли вкл. сливиците
 - видимо уголемен далак
 - точковидни кръвоизливи по бъбрека
 - лимфни възли наподобяващи кръвни съсиреци
 2. Предоставяне на официален лекар на следните проби от всяко едно отстреляно диво прасе:
 - 2.1 кръв в малко шишенце или вакумтейнер (кръвта се взема при отваряне на гръдна или коремна стена, а при невъзможност сърцето се разрязва и от него се взема кръвния съсирек)
 - 2.2 далак, бъбрек, сливици и др. лимфни възли в найлонов пликЗадължително от всяко диво прасе се взимат и кръвната и органните проби.
- В случай на намерен загнил труп на дива свиня се взима дълга тръбна кост в найлонов плик.
- За всяко диво прасе на официалния ветеринарен лекар се предоставя следната информация:
- дата на отстрел
 - място на отстрел

- възраст на дивото прасе
 - пол
3. След първичната обработка на отстреляна дива свиня се извършва обезвреждане чрез загробване или изгаряне на кожата, черва и други странични и отпадни продукти.

По втора точка от дневния ред, бе обсъден контрол на ваксинацията на диви хищници срещу Бяс. Вземане на проби от отстреляни лисици – активен контрол и вземане на проби от намерени умрели в горите или убити на пътя лисици – пасивен контрол. Организация на изпълнението.

Д-р Гергова запозна присъстващите със Заповед №3812 от 26.10.2016 г. на директора на ОДБХ Монтана, относно изпълнението на Националната програма за контрол и изкореняване на болестта бяс на територията на Република България.

През 2009 г. на територията на Република България започна изпълнение на Национална програма за контрол и изкореняване на болестта бяс чрез орална ваксинация на лисиците. Продължителността на програмата е шест години. Последната година, през която ще бъде извършена ваксинацията е годината през която е констатиран последния случай на бяс. Изпълнението на мерките и дейностите по програмата е кофинансирано от Европейската комисия.

Във връзка с горе цитираната програма след провеждане на ваксинацията е задължителен контрол изразяващ се в отстрел на лисици и изпращане на материал за лабораторно изпитване. В началото на месец април в България ще се проведе мисия на ЕК по отношение качеството на извършената ваксинация, в тази връзка Ви моля да окажете съдействие за взимане на проби от отстреляните лисици (без чакали) – по четири броя лисици на 100 кв. км за активен надзор, за осъществяване на пасивен надзор – проби от всички съмнително болни от бяс животни (домашни и диви).

За област Монтана е определен следния брой проби:

- активен надзор (отстреляни) – 175 бг;
- пасивен надзор (случайно намерени умрели) - 10 бр.

При оректно изпълнение на програмата разходите за извършването и ще бъдат съфинансирани от ЕК, в случай на недостатъчен брой проби взети за изследване при проверките по време на мисията е възможно България да бъде санкционирана с по – нисък процент на съфинансиране или да откаже такова.

Във връзка с това моля, да доведете до знанието на ловните дружини при всеки случай на отстреляна лисица да уведомяват официалния ветеринарен лекар за съответната община. В предоставеното копие на цитираната заповед са записани телефонните номера на официалните ветеринарни лекари за съответната община.

Председателят отново даде думата за коментари и въпроси по темите, които бяха представени, както и за нови предложения. Други изказвания не бяха направени.

Г-н Петров, благодари на всички за участието, след което закри заседанието.

ИВАЙЛО ПЕТРОВ / П /

Областен управител на област Монтана